

AITON BATEN ERIOTZA¹

(Nere adiskide on José Artola-ri)

¡Beto... betozkit oroimen zarrak,
neregandik ez išuri,
jatozte bada lagun elkarrak
jardun zaitezte kantari;
iškanbilla ta jolasa gabe
osoro triste nago ni,
nere biotz ta buruan jabe
alaiera izan bedi!
¡Zenbat atsegin, zenbat zorion,
zenbat algara ta irri
gaztetasunak ematen dion
munduan bizi danari!
¡Doatsutasun ibilkaria
urbildu zaitez, ¡etorri!,
zure laztancho leungarria
eman zaidazu gaur neri!

Bañan... ¿autatzen zertako nabill
jolas aien oroimena
jolasa bada geiago ezin
neregandu litekena?
¿zertako dabill leia sutuan
alperrik irudimena

billatu naiaz emen munduan
arkitu ez lezakena?;
¡ez ote dakit ¡ai!, zer dagoan
poz-bide oien urrena!
¡ez alda sartu nere gogoan
aspaldi bear zuena...?;
nagon mendaro, bakardadean
sufritu nai det minpena,
malko samiñak išuritzean
gozatuko zait barrena.

Ume zoroa nintzan orduan
ez negon beñere triste,
gaur berriz penak nere barruan
eztena darabillkite;
udazkeneko lore bakanak
galtzen diran bezelake
larperaturik orricho denak
aizeak desegin arte,
bizi nastuen ego zakarrak
illerrira naramate,
ez dit anima samurtzen farrak
lenago ziran ainbeste.

(1) Bakarrizketa, Tolosan ta Donostian On Juan Ignazio Uranga-k aurkeztatua.

¡Joše... Manñoni, nere ondora
 ¡arren ta arren ¡atozte!
 emen albotik ez joan iñora,
 ¡maite maiteak zerate!

Ara seaska urrean dago
 kulunpatu ninduen,
 ori oztu dan baño lenago
 aitu da nere kemena;
 ain da laburra gure bizia
 nola egun moch batena,
 amets-aldi bat, auterezia,
 ezercho ez, uts azkena;
 damua daukat umoi ortatik
 oiera pozez irtena,
 ez det sentitu iñon geroztik
 lenaz or senti nuena...
 ¡Ai! nere Ama, ¡Ama gašua!
 Ama zan maitetsuena,
 Seaskachuan loo... loo... gozua,
 arazten oi ziradena.

Bai, goguan det nola ziraden
 goizero egun sentian
 begiratuta farrez ematen
 mušu bat ezpain tartian;
 goguan daukat neri gabero
 nola bere magalian
 doi, doi gozuan geldi... geldiro
 begiak išten zizkian;
 etzait aztuko nola ¡gajua!
 gaizkitu nintzan batian
 egon zan oso miñeritua
 negarrez aldamenian...
 Bai, ondo dakit iñor etzala,
 iñor ez emen lurrian,
 zuk aiña maite nindunik ala
 zorion bete betian.

Gogoz arturik aren bularra
 eder oparotsuena,
 eman oi ziran amak indarra
 eman oi ziran gallena;
 ogei bat urte nitubenian
 aldapa danik luzena
 irrinz-øjuka lagun artian
 igotze nuen aurrena;
 ogei kolpetan ebaitze nuan
 aizkoraz pago zallena,
 famaren egoz tontor altuan
 ipiñi nuen izena....
 Bañan arkaitz bat lenago izanik,
 mutill indartsu lerdena,
 orain ez naiz ni arkaitza, baizik
 amildutako lurmena.

¡Loramendiko erpiñ goitia!
 etzaitut orain ikusten,
 eudi lanbroa ta odoi nagia
 besterik ez dezu jazten,
 ¡zenbat bider nik pendiz tontorra!
 ¡zenbat bider det igo len!
 ¡zenbat alditan bere gandorra!
 ikusirik zeruaren
 urdiñtasunez inguratua
 gaindu det arin, lenbailen
 zeruratzeko ichumendua...
 ¡alfer alferrik nebillen!
 poz-irudia nola zan berez
 nere umetasunaren
 ega choroaz etzegon errez
 opa nuenik irišten.

Mundu ontako zorakeriak
 amaitu dira neretzat,
 ez dira noski poz egokiak
 agure seindu batentzat;

lengo denbora berriz biurtu
leikenik iduri etzat,
bañan zartzerak ere baditu
—ala derizkiot beintzat—
beste zorion eder legunak,
milla pozkida guretzat
Jaunaren fedez daruzkagunak
oroimen gozagarritzat,
oiek dirade, pake dontsua
neke-arazoen ordaintzat,
alaipire on eta zerua
obira dijuanentzat.

Ojuka dator negu beltzaren
eraso bildurgarria,
oiñazkarra ta chimist ondoren
turmoi durunba ta aizia;
elurra dakust mendi gaiñetan
maindire lanbo churia
laister neroni modu orretan
egongo naiz estalia....
Gañua daukat, illa, biotza,
kopeta jelaz bustia,
lur-tarra naiz ta zerabe otza
nola dan emen guzia....
¡Nere zentzua!... ¿nora zoazkit?
¿Zer det ikusten ordia?,
¡ezurruts-utsak iduri zaizkit
lizarra, pago ta urkia...!
.
.
¡Ator neregan Joñe maitia!

Atoz aguro Manñoni!
atozte biok nere bizia
aitu baño len musu bi
azken aldiaz gaur ematera...!
atoz Joñe zu lenbizi!,
urbildu zaitez aldamenera....
orlañen... eutsi... bai, ¡tori!...
Orain atoz zu bertute-lora,
¡atoz lastandutzero ni!,
anima laister nunbait or gora
dijoakiot itzuli:
Jaso zaidazu kontuz burua
ta idiki leiatill ori,
eguzkiaren argingurua,
arratsa nola dan aurki,
loramendiko bizkar gaiñetik,
agur egiñaz... berari,
zokora jeisten logiroturik
nai nuke, arren, ikusi...

.
¡Zeñen... kerizpe illuna bean!
¡zein triste dan au ageri!
anche bakarrik, mendi gaiñean,
an dago zerbait uztargi....
ara eguzkiak agur egin du....
illunabarra da sarri....
¡illtzera noa! Manñoni... ¡eldu!
otza datorkiot eri...
¡Atoz berriro! ¡atoz nigana!
eman daiegun alkarri
lastan aldi ta musucho bana,
¡atoz berriro... Man...to...ni!

EMETERIO ARRESE.

Tolosan, Urtaillaren 4-an 1898-ko urtean.

